

KURJER WILEŃSKI

Rok V.

NIEZALEŻNY ORGAN DEMOKRATYCZNY.

Nr. 163 (1210)

O zbliżenie polsko-żydowskie.

W związku z legalizacją statutu Wil. Komitetu im. Berka Joselewicza zamieszczamy artykuł p. dr. A. Wirszubińskiego, znanego działacza żydowskiego w Wilnie, poświęcony zagadnieniu polsko-żydowskiemu.

Red.

W ostatnich dniach został zalegalizowany statut komitetu im. Berka Joselewicza, który ma za zadanie wzajemne zapoznanie Polaków i Żydów i zwalczanie przesądów, uprzedzeń i obustronnej nieufności.

Nie trzeba być profesorem historii, ażeby wiedzieć, czym Polska była dla prześladowanego narodu Izraela w ponurem okresie średniowiecza. Wówczas gdy w Europie Zachodniej grasowały wyprawy Krzyżowe i srożyła się inkwizycja kościelno-polityczna oraz inne klęski przeciwko Żydom, ci ostatni znajdowali ochronę w Polsce. W przeświadczeniu obywateli Żydów polskich zachęcał Berek Joselewicz swoich współwyznawców do ofiar za sprawę polską i przeciwdziałania wrogom, dążącym w tym czasie do zniszczenia państwa polskiego.

Również w czasie obecnym nie może ująć uwagi nas Żydów fakt, że ze wszystkich państw Europy Polska najwięcej ochrania naród żydowski i to ze względów następujących. W krajach europejskich, gdzie Żydzi korzystają z bezgranicznego równouprawnienia, jak to we Francji, Włoszech, Anglii, Finlandji i t. d. utrwała się zupełne wynarodowienie Żydów przez asymilację, masowe chrzty i mieszane małżeństwa z nie-Żydami. W Rosji bolszewickiej 3 miliony Żydów giną fizycznie i duchowo z przyczyn bezsensownej koncepcji bolszewickiej. Nie można nareszcie wziąć pod uwagę szczerpów państw litewskich, gdzie wszystkich zamieszkiwało 40 000 Żydów, z których znaczna część wyemigrowała. A więc wśród państw całej Europy przoduje Polska, załudniona naroćnością żydowską w liczbie około 3.000.000, która bez przeszkód może zachowywać swoją kulturę odrębną, gdyż ani obyczaje religijne ani język bynajmniej nie są narażone na szwank, ani też nie grozi Żydom przymusowa asymilacja bądź wynarodowienie.

O ile z Polski promieniują na świat cały kultura żydowska, dowodnie świadczy uderzający fakt liczby wydawnictw periodycznych żydowskich, których w Polsce ukazuje się 155, wówczas gdy w Rosji sowieckiej wszystkiego 19, a w Stanach Zjednoczonych Ameryki—70. Nadto jest Polska chronicielką nauki talmudczno-rabinicznej.

Taka rozległa działalność kulturalna dobitnie świadczy, że Polska przoduje przed wszystkimi państwami świata w kierunku ochrony bytu i dorobków kulturalnych narodowości żydowskiej, naśladować dawne szlachetne tradycje tolerancji względem swych współobywateli Żydów. Powoduje to konieczność przyznanego ustosunkowania się mas żydowskich do społeczeństwa polskiego.

Natomiast, walcząc o polepszenie swego bytu, Żydzi, obywatele polscy, uprawnieni są przypomnieć społeczeństwu polskiemu, że nie można bezkarnie zamykać oczu na fakt istnienia w Państwie 3 milionów obywateli Żydów, których dogmatom nie uczyniono zadość, i którzy codziennie żądają o polepszenia bytu, uważając się za sponiewieranych i upośledzonych.

Uznając słuszność utyskiwań Żydów na uszczuplenie ich praw obywatelskich, nie uważamy jednakże za zgodną z realną polityką, drogą, którą zwykle kroczą wodzowie mas żydowskich. Zamiast niewłaściwego kierunku agitacji, wysuwamy koncepcję wzajemnego porozumienia się elementów inteligencji żydowskiej i polskiej. O umiarkowanych przekonaniach temu zadaniu odpowiadałoby zawiązanie Towarzystwa polsko-żydowskiego, którego oddziały miałyby się powstać w dużych miastach, jak Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Wilno i t. d. Na razie takie ugrupowanie jako samodzielne ukonstytuowało się w tych

dniah w Wilnie, biorąc jako symbol imię bohatera Berka Joselewicza—Żyda, który oddał życie za narodową sprawę polską i ideę niepodległości.

Organizacja społeczna imienia Berka Joselewicza, jako narzędzie zgodnej współpracy współobywateli Polaków i Żydów, musi mieć za główne i naczelne wskazanie, szerzenie wśród społeczeństwa polskiego znajomości bezstronnej i gruntownej, wolnej do uprzedzeń, kultury żydowskiej i jej znamion narodowych oraz tendencje zbliżenia się Żydów do społeczeństwa polskiego, z którym do wieków Żydzi dzielili dole i niedole.

Dr. A. Wirszubiński.

— Sprostowanie. W wczorajszym artykule wstępnym należy skreślić w wierszu 24 od dołu pierwszej szpalty wyraz „europejskim“.

Prace regionalne Jedynki.

Zebranie grupy nowogródzkiej.

NOWOGRODEK, 20. VII. (Pat.) Dziś odbyło się tu zebranie koła regionalnego posłów i senatorów pod przewodnictwem sen. prof. Kamienieckiego.

Na zebraniu tem omówiono szereg spraw organizacyjnych, m. in. sprawę meżów zaufania. Postanowiono powołać szereg osób z poszczególnych powiatów, którym mają być powierzone funkcje meżów zaufania i łączników. Następnie omówiono sprawę organizacji kół powiatowych.

Sprawozdawcze posiedzenia poselskie.

NOWOGRODEK, 20. VII. (Pat.) Najbliższe sprawozdawcze posiedzenia poselskie, na których pos. Rdulowski i Łojko złożą sprawozdania o pracach Bezpartyjnego Bloku na terenie sejmowym odbędą się w następujących miejscowościach: w Rubieżewiczach—21. VII, Stolicach—22. VII, Słoniemiu—29. VII, Iwieńcu—6. VIII, Wołożynie—7. VIII. Pos. Taurągowski złożą analogiczne sprawozdania w następujących miejscowościach: Nieśwież—22. VII, Baranowicze—23. VII.

Z Bezpartyjnego Bloku.

Urlop generalnego sekretarza B. B.

Generalny sekretarz Bezpart. Bloku, dr. Mikołaj Dołanowski, wyjeżdża w niedzielę 22-go b. m. na dwutygodniowy urlop wypoczynkowy. Na czas urlopu zastępować go będzie w funkcjach generalnego sekretarza kierownik referatu organizacyjnego G. S., prof. Antoni Puzyński.

Stan rzemieślniczy w uczczeniu zasług posła B. B.

W ubiegłą niedzielę w sali stowarzyszeń cechowych w Krakowie odbyło się wielkie zebranie miejscowych organizacji rzemieślniczych, na którym organizacje te uczciły zasługi posła Henryka Mianowskiego na polu organizacji stanu rzemieślniczego. Jako główny mówca radny miejsc. Stankiewicz wyraził p. Mianowskiemu wdzięczność, jaką żywią rzemieślnicy dla niego, poczem wręczył mu adres dziękczynny, podpisany przez kilkadziesiąt rzemieślników. W uroczystościach brali udział: wicewojewoda Duch, poseł prof. Krzyżanowski, poseł prof. Pochmarski, naczelnik wydziału bezpieczeństwa dr. Dziadosz i wielu innych. Cała uroczystość miała charakter ciepły i serdeczny, świadczący o całkowitem zrozumieniu i zbliżeniu między szerokimi warstwami społeczeństwa a reprezentującymi je posłami Bezpartyjnego Bloku.

O kredyty dla Pomorza.

W połowie czerwca b. r. doniosła prasa, że ze strony właściwych czynników, stojących na gruncie ścisłej współpracy z Rządem, podjęta została akcja w kierunku uzyskania dla Pomorza odpowiednich kredytów, celem zaspokojenia istotnych potrzeb ludności. Akcja ta, zgodnie z oczekiwaniami, spotkała się u miarodajnych władz ze zrozumieniem, czego wyrazem były wyjaśnienia, udzielone w Bydgoszczy osobiste przez prezesa Banku Gospodarstwa Krajowego, gen. Góreckiego, delegatowi pomorskich organizacji gospodarczych, zgłaszającym mu z okazji jego bytności na Pomorzu szereg postulatów, że B. G. K. poza przedsiębiorstwami o charakterze państwowym zasilą kredytami również instytucje samorządowe, z których pośrednio korzystają przedsiębiorstwa prywatne, w wyjątkowych zaś wypadkach przedsiębiorstwa te mogą liczyć nawet na bezpośrednie poparcie B. G. K. oczywiście w zależności od jego możliwości kredytowych.

Charakterystyczna ankieta nieznannej grupy oficerów litewskich.

RYGA, 20. VII (Tel. własny). „Jaunakas Zinas“ donosi z Kowna: W litewskich kołach politycznych szeroko komentowana jest charakterystyczna ankieta, którą z inicjatywy jakiejś bliżej nieznanej grupy oficerów rozesłano wszystkim wybitnym przedstawicielom armii litewskiej. Ankieta żąda odpowiedzi na kilka pytań o przyszłym litewskim ustroju państwowym, między innymi zapytuje o zadanie co do wyboru obecnego prezydenta Smetony dożywotnim prezydentem Litwy. Figuruje tam również pytanie co do reorganizacji najwyższej władzy państwowej na zasadach dynastycznych, co oznaczałoby stworzenie monarchii.

Ankieta powyższa wywołała wielkie zdziwienie w kołach wojskowych, gdzie uważana jest za krok przygotowawczy ku zmianie ustroju państwowego.

Należy podkreślić, że rząd rozważa obecnie sprawę ukonstytuowania rady państwowej oraz sprawę projektu ustawy o wyborach prezydenta. Przypuszczają, że wspomniana ankieta znajduje się w związku z temi pracami. Jednocześnie przypominają, że natychmiast po przewrocie 17 grudnia oficerowie wezwali Smetonę do stania na czele narodu, jakkolwiek prezydent Grinius nie złożył jeszcze swych pełnomocnictw. W danym wypadku oficerowie mieliby rzekomo zwrócić się do prezydenta Smetony z propozycją objęcia dożywotniej prezydentury, a nawet obwołania się królem, gdyby w kołach oficerskich wzięły górę tendencje monarchistyczne. To ostatnie jest jednak mało prawdopodobne pomimo, że w armii jest dość dużo zwolenników monarchii.

Ciekawym jest fakt, że jeden ze starszych działaczy litewskich dr. Szlupas rozpoczął publikowanie w organie tautininków „Lietuvos Aidas“ całego szeregu artykułów o kwestjach konstytucyjnych. W artykułach tych Szlupas twierdzi, że dla Litwy najbardziej odpowiednią formą rządu byłaby republika demokratyczna. Jednakże uwzględniając niski poziom kulturalny narodu litewskiego, należy się pogodzić z ograniczoną demokracją, która by wyrażała się w tym, że władza państwowa znajdowałaby się nie w rękach Sejmu, ale rady narodowej i prezydenta państwa, który wybierany byłby na przeciąg sześciu—ośmiu lat.

Taki projekt zgadza się prawie w całości z poglądami tautininków.

„Rytas“ i „Lietuvos Žynios“ widzą ciężkie chmury.

KOWNO, 20. VII (Ate). Dzienniki opozycyjne „Rytas“ i „Liet. Žynios“, omawiając zjazd legionistów w Wilnie z udziałem Marszałka Piłsudskiego i manewry polskie na Wileńszczyźnie a także wyjazd polskich polityków do Rumunii i Francji, dochodzi do przekonania, że horyzont polityczny zaciemnia się ciężkimi chmurami.

Dzienniki wyrażają przekonanie, że tylko zwolanie przedstawicielstwa narodowego może wyprowadzić Litwę z ciężkiej sytuacji.

Ostre pogotowie wojskowe na Litwie.

Jak donoszą z pogranicza, władze litewskie zarządziły ostre pogotowie wszystkich oddziałów wojskowych, rozmieszczonych wzdłuż granicy polsko-litewskiej. Ostre pogotowie dotyczy również garnizonów wojskowych w Szawłach, Wilkomierzu, Kalwarji i w całym szeregu miejscowości przylegających do granicy polskiej. Wśród ludności litewskiej wybuchła panika, która zatacza coraz szersze kręgi.

Berlin, Moskwa i Kowno.

Wczorajszy „Kurjer Por.“ w depeszy własnej z Berlina donosi,

„Przed tygodniem, a nawet wczoraj jeszcze krążyły pogłoski notowane przez prasę, które zostały półoficjalnie zdementowane, o rzekomej interwencji Niemiec, względnie wspólnej niemiecko-sowieckiej demarchi w Kownie, w sensle ostrzeżenia Waldemara przed skrajną nieustępliwością w rokowaniach z Polską. Na podstawie informacji z miarodajnego źródła nasz korespondent berliński stwierdza, co następuje:

Kilka dni temu odbyła się tuż przed samym wyjazdem ministrów na wakacje tajna rada gabinetu przy udziale podsekretarza stanu Schuberta i kierowników referatu polskiego i litewskiego na Wilhelmstrasse. Na radzie omawiano całokształt wschodniej polityki Rzeszy. Zasadą tej polityki jest utrzymanie w ramach możliwości tego napięcia, jakie istnieje między Litwą a Polską oraz Polską i Sowiecami. Napięcie to w języku oficjalnym dyplomacji tutejsza nazywa stanem płynnym (der labile Zustand). Wychoząc z tych założeń Niemcy obawiają się takiego zaostrzenia konfliktu polsko-litewskiego, które skłoniłoby wielkie mocarstwa do natychmiastowego i stanowczego rozstrzygnięcia tej sprawy na forum międzynarodowym, co znowu zmusiłoby Niemcy wbrew ich woli do wzięcia udziału w przymusowym a dla Litwy niekorzystnym ustaleniu stosunków między Warszawą a Kownem. Z obawy przed tą niepożądaną stabilizacją stwierdzono na tajnej naradzie gabinetu, że stanowisko Litwy w rokowaniach z Polską nie jest z interesami Niemiec i że uporczywa taktyka Waldemara doprowadzić musi do kolizji, w której sytuacja Niemiec na terenie Ligi Nar. stałaby się b. kłopotliwa i niekorzystna. W zrozumieniu tego stanu rzeczy zwrócił rząd niemiecki wczoraj przez posła swego w Kownie uwagę rządowi litewskiemu na konieczność umiarkowanego zachowania się na konferencji królewieckiej, przestrzegając, że stan dzisiejszy musiałby wywołać na Radzie Ligi Nar. we wrześniu konstelację dla Litwy wybitnie krytyczną, a dla Niemiec niepożądaną, gdyż w wypadku tym nie mógłby rząd Rzeszy żadną miarą udzielić stanowisku Kowna swego poparcia“.

Niemcy ostrzegają Waldemara.

LONDYN, 20. VII (Pat). „Times“ donosi, że po naradzeniu się z rządem angielskim rząd niemiecki zwrócił się do Waldemara z ostrzeżeniem ażeby nie obstawał przy swym dotychczasowym stanowisku względem Polski.

Echa zamordowania prezydenta Obregona.

Dziesięciodniowa żałoba. — Dalsze aresztowania. — Zabójca stanie przed sądem zwykłym.

WIEDEŃ, 20. VII (Pat). Według doniesień dzienników z Meksyku stała komisja kongresu meksykańskiego zarządziła dziesięciodniową żałobę w całym kraju z powodu zamordowania prezydenta Obregona.

Kongres zbierze się 30 lipca. Czynione są dalsze aresztowania w związku z zamachem.

Morderca Obregona zażądał natychmiastowego rozstrzelania go. Nie stanie on przed sądem doraźnym, lecz przed zwykłym sądem cywilnym.

Z pośród aresztowanych 18 wybitnych osobistości oskarżonych jest o wzięcie udziału w zamordowaniu Obregona.

Dzień polityczny.

Wczoraj dnia 20-go b. m. p. minister Składkowski objął zastępczo obowiązki prezesa Rady Ministrów. P. minister Składkowski urzędował będzie w charakterze premiera w gmachu ministerstwa spraw wewnętrznych, Pałac Namiestnikowski na czas letni zupełnie opustoszeje.

Nowomianowany wojewoda wołyński p. Henryk Józefski, dotychczasowy szef gabinetu prezesa Rady Ministrów, w tych dniach udaje się na tygodniowy urlop wypoczynkowy i po powrocie z niego wyjeżdża do Łucka w celu objęcia stanowiska wojewody.

Funkcje szefa gabinetu w prezydium Rady Ministrów pełni radca Jerzy Stempkowski.

W dniu 19 bm. w sali senatu belgijskiego w Brukseli została uroczystie ukonstytuowana belgijska grupa parlamentarna przyjaciół Polski, obejmująca deputowanych i senatorów, należących do wszystkich trzech wielkich belgijskich stronnictw politycznych, tj. katolickiego, liberalnego i socjalistycznego.

Minister de Vyvera wyraził radość z powodu założenia grupy, której celem będzie zacieśnienie związku pomiędzy parlamentami polskim i belgijskim oraz przyczynianie się do zbliżenia obu narodów. Obecny zebraniu pos. Filipowicz dziękował przedstawicielom parlamentu belgijskiego za utworzenie grupy i odczytał telegram nadesłany przez urzędującego wicemarszałka Sejmu Woźnickiego w imieniu marszałka Sejmu polskiego.

Nowoutworzona grupa liczy zgórą 60 członków. Definitywnie ukonstytuuje się ona na jesieni. Narazie powołano do życia tymczasowe prezydium z ministrem de Vyverą jako przewodniczącym i deputowanym Janissemem, jako sekretarzem generalnym.

Bilans handlowy.

WARSZAWA, 20. VII. (Pat.) Według tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego bilans handlowy za czerwiec r. b. przedstawia się jak następuje: przywieziono ogółem 525.302 tonny wartości 289.510.000 zł. wywieziono—1.911.132 tonny wartości 191.961.000 zł. Bieżne saldo bilansu handlowego wynosi zatem 97.549.000 zł. W porównaniu z danymi za maj r. b. przywóz w czerwcu wykazuje zmniejszenie o 6.960.000 zł. wywóz zaś o 9.814.000 zł.

Stresemann jedzie do Karlsbadu.

Komu wierzyć?

WIEDEŃ, 20. VII. (Pat.) „Neues Wiener Abendblatt“ donosi z Karlsbadu, że niemiecki minister Spraw Zagranicznych Stresemann przybędzie tam w niedzielę.

Oczekuje się również przybycia czeskiego ministra Spraw Zagranicznych Titulescu.

„N. W. Abendblatt“ przypuszcza, że podczas pobytu dr. Stresemanna w Karlsbadzie odbędzie się bardzo ważna konferencja, dotycząca polityki zagranicznej.

BERLIN, 20. VII. (Pat.) Dzienniki zamieszczają komunikat półurzędowy zaprzeczający wiadomości, jakoby minister Spraw Zagranicznych dr. Stresemann udający się na kurację do Karlsbadu miał przeprowadzić ważne rokowania polityczne z ministrami Spraw Zagranicznych Czechosłowacji i Rumunii. Pobyt ministra Stresemanna w Karlsbadzie ma mieć według zapewnień komunikatu charakter czysto prywatny.

Coś tam jednak być musi.

BERLIN, 20. VII. (Pat.) „Vossische Ztg.“ występuje przeciwko kombinacjom prasy francuskiej na temat podróży min. Stresemanna do Karlsbadu i mającej się rzekomo tam odbyć konferencji politycznej między min. Stresemannem z jednej strony, a prezydentem Massarykiem i min. Benešem, rumuńskim ministrem Spraw Zagranicznych Titulescu oraz austriackim posłem w Pradze Markiem z drugiej.

Komunikat.

Niniejszem podajemy do łaskawej wiadomości naszym P. T. Klientom, że z firma:

**Powszechnie Biuro Ogłoszeń
BERNARD BUCHWEITZ
w Warszawie**

zrealizujemy wszelkie stosunki handlowe, wobec czego cenne swoje zlecenia prosimy skierować bezpośrednio pod adresem naszego wydawnictwa.

WYDAWNICTWO

„KURJER WILEŃSKI“
s-ka z ogr. odp.

